

Urząd Gminy w Rogowie

80 rocznica powstania oddziału Armii Krajowej „Sam”

Kategoria - Aktualności

Data publikacji -26 września 2024 godz. 14:13

22 września 2024 r. w miejscowości Przytek Duży odbyły się uroczystości upamiętniające 80 rocznicę powstania oddziału Armii Krajowej „Sam” (oddziału AK przyjmowały często nazwy pochodzące od pseudonimów dowódców). Oddział dowodzony przez porucznika Romualda Ziółkowskiego ps. „Sam” został utworzony, jako pierwszy oddział partyzancki 29 pułku piechoty Strzelców Kaniowskich 5 lipca 1944 r. Obszar działania oddziału obejmował bardzo słabo zalesiony teren położony w granicach Generalnej Guberni począwszy od Kolaszek przez Rogów, Jeżów i Dmosin do Głowna. W strukturach AK był to fragment Okręgu Łódź „Barka” Obwodu Brzeziny-Koluszki. Przydzielony oddziałowi obszar działania rozciągał się wzdłuż granicy GG i terenów włączonych do Rzeszy. Granicę bardzo skrupulatnie dozorowaną przez niemieckie formacje wyznaczała rz. Mroga.

Formowanie oddziału zostało rozpoczęte przez pierwszych 14 partyzantów, którym zbiórka wyznaczono we wsi Jeziorko. Od rana 6 lipca 1944 r. było kontynuowane w Przytek Dużym, gdzie w zagrodzie Feliksa Dudka ps. „Wrzos” do oddziału dołączyli kolejni partyzanci. W tej zagrodzie/kwaterze partyzanci wykonali mrowczą pracę doprowadzając do stanu używalności broń i amunicję wydobytą z ziemnych skrytek, w których została zgromadzona jesienią 1939 r. m. in. po bitwie pod Przytkiem. Z zagrody Feliksa Dudka oddział wyruszył na pierwszą akcję bojową, w której nocą 22 lipca 1944 r.

dokonał rozbicia obozu Baudienstu w Kaletniku i uwolnił ok. 400 młodych Polaków wykonujących dla Niemców prace na wszelkie kolejowym. Oddział zasłynął z licznych akcji, ale największą saw przyniósł mu skuteczny atak na niemieckie zapasy broni i amunicji na terenie Stacji i Parowozowni Słotwiny silnie obsadzonej przez żandarmerię. W tej akcji oddziałem dowodził chorąży „Wirek”. Zdobyta broń pozwoliła na wymianę uzbrojenia oddziału. Liczący około 40 partyzantów oddział stał się jednym z najlepiej uzbrojonych oddziałów partyzanckich w Polsce. Ostatni duży bitwę oddział stoczył w okolicach Strykowa i Główna (Śwędów, Osse, las Domaradzki) 11.11.1944 r. tracąc w niej dwóch żołnierzy. Wcześniej w Głównie zginęło także dwóch żołnierzy po wykonaniu wyroku na konfidentie gestapo. Jeden z partyzantów zginął w walce w Rewicy Królewskiej. W ciągu pół roku działania oddziału w trudnym terenie, w walce z niemieckimi żołnierzami i żandarmami żmierzył poniosło pięciu członków oddziału.

W niedzielne popołudnie 22 września 2024 r. uroczystości rozpoczęły się mszą żwiętą odprawioną w intencji żołnierzy oddziału AK „Sam” w Kaplicy pw. św. Józefa przez proboszcza parafii rogowskiej ks. Bogusława Jargana. Po mszy uczestnicy uroczystości przeszli pod obiekt OSP. Tam po krótkich wystąpieniach dyr. SP w Przyłku Grażyny Ziółkowskiej i Wójta Gminy Rogów Daniela Kożady odsłonięto tablicę pamiętkową przy muralu na nowo wybudowanym garażu OSP. Tablicę poświęcił: **ucja Dudek**, przedstawicielka rodziny wspierającej partyzantów oraz **Wojciech Cichecki**, syn jednego z członków oddziału tj. Tadeusza Cicheckiego ps. „Seksja”, który bardzo ciekawie przedstawił zapamiętane opowieści ojca oraz jego kolegów. Odczytano także list od **prof. Marka Żukowskiego**, którego ojciec, Jerzy Żukowski ps. „Kaper” opisał losy swojego oddziału w książce **„Chłopczy od Sama”**. Po ceremonii uczestnicy przeszli na teren szkoły gdzie złożono kwiaty pod tablicą ufundowaną przez byłych partyzantów oddziału w 1994 roku, którzy fundatorzy podziękowali mieszkańcom Przyłka Dużego za pomoc i współpracę w okresie okupacji. To wtedy w 1994 r. jeden z b. żołnierzy wypowiedział zdanie: **„Nam Przyłk stał się rodziną”**.

Dzieci z miejscowej szkoły, według scenariusza opracowanego przez **Barbarę Kubicką**, przygotowały bardzo ciekawe przedstawienie poświęcone oddziałowi AK „Sam”. Kolejne fragmenty przedstawienia składały się z wybranych tekstów z książki **„Chłopczy od Sama”** i nastrojowych pieśni opowiadających o najważniejszych wydarzeniach z okresu działania oddziału w czasie lata i jesieni 1944 r.

Uroczystości miały charakter pikniku historycznego z licznymi atrakcjami dla uczestników. **Stowarzyszenie Tradycji 26 Skierniewickiej Dywizji Piechoty** zorganizowało wystawę broni z okresu II wojny światowej, a **WBP Wytwórnia Broni Jacka Popielskiego z Rogowa** zaprezentowała współczesne modele broni. Dodatkową atrakcją były poszukiwania z użyciem detektorów metali zorganizowane przez **Stowarzyszenie Eksploracyjno-Historyczne INDIANA**. Nie zabrakło także lokalnych przysmaków – **Koło Gospody Wiejskich z Przyłka Dużego** przygotowało m. in. pyszną grochówkę, a społeczność szkolna zadbała o słodkie przekąski.

Uroczystości wzbogaciły wykłady historyczne: **Paweł Gozdziński** przedstawił powody skierowania 30 Poleskiej Dywizji Piechoty pod dowództwem gen. Leopolda Cehaka do Przyłka oraz ogólny zarys bitwy pod Przyłkiem, która miała miejsce 9.09.1939 r. W historii partyzanckiego oddziału „Sam” podkreślił znaczenie pomocy, solidarności i gotowości do poświęceń ze strony mieszkańców Przyłka Dużego dla działania oddziału „Sam”. **Piotr Paradowski z Muzeum Historycznego Skierniewic** przedstawił efekty eksploracji pola bitwy pod Przyłkiem i przedstawił znaczenie tych prac dla ocalenia artefaktów pozostałych po wydarzeniach sprzed 85 lat oraz ustalenia szczegółowego przebiegu działań poszczególnych oddziałów w czasie bitwy 9.09.1939 r. Uczestnicy mieli również możliwość pozyskania książki Pawła Gozdzińskiego pt. **„Gmina Rogów. Szkice z przeszłości”**.

W pikniku aktywnie uczestniczyli druhowie **OSP z Przytuoka Duiego**, harcerze z Gowna i Rogowa. Nie zabrakło takż przedstawicieli **Stowarzyszenia „Patriotyczne Brzeziny” z prezesem Grzegorzem Pankiem**. Jego wieloletnie badania, zbieranie wspomnie, wdrówki szlakami partyzanckimi, organizowanie „ognisk partyzanckich” i wygaszane odczyty maj szczególne znaczenie dla przypominania i utrwalania historii partyzanckiego oddzia u dowodzonego przez por. R. Ziokowskiego ps. „Sam”. Oddzia u „le nego”, który musia dziaa na obszarze niemal bezle nym, ale mimo to potrafi skutecznie walczy z Niemcami i ich pomocnikami, przez co anga owa znaczne si y okupanta, a jednocze nie dawa nadziej ludziom um czonym latami okupacji. Zwie czeniem wydarzenia by o ognisko partyzanckie, podczas którego wspólnie pie wano pie ni patriotyczne. Ton tej cz ci wieczoru nadawali harcerze z **Hufca ZHP Gowno**, oraz **ZHR: 6 Rogowskiej Dru yny Harcerek "Skrzyd a"** oraz **1 Gowie skiej Dru yny Harcerzy**. intonuj c pie ni i wykonuj c akompaniament gitarowy. Organizatorem wydarzenia by a Gmina Rogów oraz Szko a Podstawowa im. W. St. Reymonta w Przytuoku Du ym.